

PROGRAMCSOMAG

A Juh és Kecseke Ágazati Szakmaközi Szervezet javaslatai nem csupán a krízishelyzet átmeneti megoldását célozzák, hanem a kis-kérődző-ágazat hosszú távon stabil fennmaradását kívánják elérni.

ÚJ AJÁNLÁSOK

Az Európai Unió tudományos szervezete, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság 2022 szeptemberében tette közzé új ajánlásait a haszonállatok szállítás közbeni jóllétének a javítására.

AZ ÉV TENYÉSZTŐJE

Az MKKSZ Barcsik Gabriella kecskeméti juhtenyésztőnek ítélte az idei Sebők Mihály Juhtenyésztési Díjat. Az év tenyésztőjének járó elismerést a KÁN Egyetemi Napok keretében adták át.

Magyar Juhászat és Kecsketenyésztés

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság
31. évfolyam
2022/10

A szerkesztőbizottság tagjai: Jávör András tiszteletbeli elnök,
Borovka Zsuzsanna, Kirsching Ágnes, Kukovics Sándor, Lehoczki Áron.
Főszerkesztő: Mezőszentgyörgyi Dávid

A kecske és a gondolat

Kukovics Sándor

A kecske a legkisebb számban tartott nagyállatféléseink, ennek ellenére talán mégis többen tartják, mint a tízszer nagyobb juhállományt. Mindkét állatfaj tartóira meglehetősen nagy területi szétszórtság és kis átlagos egyedszám a jellemző, a kecskék esetében mégis sokkal kisebb az egy tartóra vagy egy tartási helyre jutó egyedszám.

Ez utóbbinak az az oka és indoka, hogy egy-két kecskével könnyen „elvannak” a korlátozott területtel rendelkező állattartók. A kecsketartás oka többnyire a saját fogyasztásra szánt és kívánt kecsketej megtermelése, de egy-két év alatt újabb és újabb állatok kerülnek az állományba – ami aztán már több megoldandó problémát magával hoz.

Ezek közül a szükséges takarmány előteremtése, megtermelése az egyik legfontosabb, ami a takarmányok jelenlegi elérhetősége és a megsokszorozódott takarmányárak mellett nagyon is érthető. Nyilvánvaló, hogy az állomány növekedésével az állatok elhelyezésére szolgáló épület kapacitásának a növelésére, az ilyen vagy olyan formában megszerzett takarmány tárolására és minőségének megőrzésére is szükség van. A korlátozott saját takarmánytermő-terület – amibe a legelőterület vagy a legeltethető terület is beletartozik – fontos korlátozó tényező, és az újabb állatok ellátásához további területek válnak szükségessé.

A társult gondolat, ami rögtön az elején felmerül, hogy milyen fajtát szerezzen be az újdonsült kecsketartó. Ezt a kérdést egyszerűen is meg lehet válaszolni: amelyiktől sok tej várható, és amelyek tetszik a leendő állattartónak. Egy biztos: a hazai körülmények inkább kedveznek a tejelő vagy tejtermelésre is hasznosítható fajtáknak, mint a húsfajtáknak. Ennek számos oka van, de az állatok tartását fedező bevételforrás szokott a meghatározó lenni közülük.

További fontos tényező az állatok egészsége és jólléte, és jólétük feltételeinek a megteremtése. Ezek teljesítése nélkül ugyanis aligha várható tőlük megfelelő szintű termelés. Utóbbi tényező hiányában csak a foglalatosság nő, ráadásul betegségek is megjelenhetnek, tovább növelve az állattartó gondjait.

A következő gondolat, hogy mi legyen a saját fogyasztás feletti tejmenyiséggel. Annak bizony piacot kell találni, amivel indokolttá válik a többlet-folyadéktej feldolgozása. E tevékenységnek rendszerint előbb gomolyafélék az eredményei, majd a tudás és a gyakorlat növekedésével a friss sajtok mellé félkemény és keménysajtok, ízesített sajtok, krémsajt-félék és a joghurt is felkerülnek a termékpalettára.

Ez a helyzet további gondokat hoz magával. Az állomány növekedése újabb családtag vagy családtagok, esetleg alkalmazott bekapcsolását is szükségessé teszi, hogy az állatokat és a teendőket mind el tudják látni. Előbb-utóbb ki kell választani, hogy ki gondozza az állatokat, ki dolgozza fel a tejet, és azt ki tudja piacozással értékesíteni.

Mindezt tetézik az elmúlt évben bekövetkezett energiagondok, amelyek – az „égbe rohant” takarmányárak mellett – megválasztják azokat az állattartókat, akik létszámcsökkentés vagy felszámolás nélkül túlélnek a következő telet és kora tavaszt.

A kecsketartással kapcsolatos gondolatokat és teendőket még hosszasan lehetne sorolni, de azokkal majd egy következő elemzésben foglalkozunk.

Közösen az Agrárminisztériummal a kiskérődző-ágazatért

Az idén nyáron tapasztalt rendkívüli aszály következtében az állattartók előtt korábban nem látott kihívások állnak. A korábbi évekhez képest idén jelentősen csökkent a gazdálkodók által betakarított tömegtakarmányok mennyisége, aminek következtében az egész országban veszélybe került a haszonállatok takarmányozása. Nem csupán a téli takarmány begyűjtése probléma az állattartóknak, hanem a csapadékhiány következtében kiszáradt legelők már nyáron sem voltak képesek eltartani a juhokat, a kecskéket és a szarvasmarhát, és már nyáron több helyen megkezdték a télre szánt takarmány etetését.

A haszonállatok jólétének megőrzése, a hazai állatállomány drasztikus csökkenésének megelőzése és a gazdálkodók nehéz helyzetének enyhítése érdekében a Juh és Kecské Ágazati Szakmaközi Szervezet folyamatosan egyeztetett az Agrárminisztériummal, és Nagy István agrárminiszterrel közösen összeállított egy programcsomagot. A javaslatok nem csupán a krízishelyzet átmeneti megoldását célozzák, hanem a kiskérődző-ágazat hosszú távon stabil fennmaradását kívánják elérni.

A Juh és Kecské Ágazati Szakmaközi Szervezet felkérte az Agrárminisztériumot az állattenyésztési támogatások korábbi folyósítására, mert az nagy segítség lenne az állattartóknak a téli takarmány megvásárlásának a finanszírozásában, likviditási problémáik megoldásában. A szakmaközi szervezet aktívan közreműködött a hazai tömegtakarmányszállítás-finanszírozási támogatás megjelenésében, és a miniszteri találkozón felhívta a figyelmet a szállítási tarifák felügyeletére annak érdekében, hogy az állami hozzájárulásból ne a fuvarozók profitáljanak, hanem az aszálykárosult gazdálkodók élvezzék az előnyt. Javaslatot tettünk rá, hogy a tömegtakarmány-szállítási támogatás ne kizárólag a szalastakarmány-költségek támogatására legyen igényelhető, hanem zöldség- és gyümölcsfeldolgozó üzemek melléktermékeinek a fuvarozásához is igénybe vehessék az állattartók. Ezt a lehetőséget jelenleg is vizsgálják.

A szakmaközi szervezet kezdeményezi, hogy a kiskérődző-ágazatot érintő támogatások keretösszegét (például a költségvetés esetében) emeljék meg úgy, hogy a termelőknek ne kelljen visszaosztással számolniuk. Szorgalmazzuk továbbá, hogy az állatjóléti támogatást (közismerten 148-as rendeletet) minél előbb újra nyíassák meg.

Egyben itt is felhívjuk a gazdálkodók figyelmét, hogy a megkezdett programokat

– közülük is kiemelten a mentesítési programokat – ne hagyják abba! Ezek a támogatás ideiglenes felfüggesztése ellenére már középtávon megtérülnek és gazdasági hasznot hoznak. Az üzemanyag hatósági áron való értékesítését a továbbiakban is szükségesnek véljük fenntartani a mezőgazdasági termelők számára, ugyanis az energiaigényes őszi munkálatok finanszírozása a bevételektől elesett gazdálkodók számára nagy kihívás.

A jelenlegi takarmányhiányos helyzet rávilágít a hazai gyepterület-művelési problémákra. A szakmaközi szervezetnek meggyőződése, hogy a legelők és kaszálók bérlésében előnyt kellene élveznie az állattartással foglalkozó termelőknek. Az ártéri területek és egyéb művelés alatt álló gyepterületek bérlési jogát manapság olyan termelők is megkaphatják, akik nem foglalkoznak állattartással, hanem értékesítésre szánják a begyűjtött szénát. A szakmaközi szervezet azt javasolja, hogy minden esetben élvezzenek előnyt az állattartók – állategységhez kötve – a bérlésnél, és a bérlési ideje alatt folyamatosan tartsák fenn az állatlétszámot az ilyen területek bérlői.

A csapadékban gazdagabb területeken (Nyugat-Dunántúl, Bodrogeköz) vonatkozóan a szakmaközi szervezet azt javasolta, hogy a tömegtakarmányokat – például széna, szalma, abraktakarmány – térképezzék fel és rögzítsék közös adatbázisban a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara falugazdászai. A feljegyzett tömegtakarmányok online értékesítését a falugazdászok koordinálásával, a köztes szereplők (nepperek) kiszűrésével kellene megszervezni, ugyanis ezzel minimalizálhatók a gazdálkodók költségei. A falugazdászok helyismerete nélkül nem lehet hatékonyan segíteni az állattartóknak.

Emellett a szakmaközi szervezet felkérte a külgazdasági attasékat, hogy térképezzék fel a szomszédos országok terménykészletét,

és vizsgálják meg a szálas- és tömegtakarmány importjának lehetőségét a hazai igény fedezésére.

A szakmaközi szervezet ezúton is felhívja a növénytermesztő gazdálkodók figyelmét a hazai tömegtakarmányhiány okozta krízisre, és nyomatékosan kéri őket, hogy a hazai állat-

állomány – és ebből adódóan a hazai élelmezésbiztonság – érdekében tömegtakarmány értékesítéskor részesítsék előnyben az állattartókat a biomassza tüzelésű erőművekkel szemben!

Ebben az időszakban különösen előtérbe kerül az együttműködés és a szolidaritás. A termelőtől a fogyasztóig minden résztvevőnek érdeke, hogy figyeljünk egymásra, és hogy következő időszakot közösen próbáljuk meg áthidalni. Ezen múlik, hogy a kiskérődző-ágazatok – és általában is az állattenyésztés – kisebb, vagy netán súlyos veszteséggel kerülnek-e ki a válságból.

**LEHOCZKI ÁRON,
MEZŐSzentgyörgyi DÁVID**

Új ajánlások a haszonállatok jóllétének szállítás során történő javítására

Az Európai Unió tudományos szervezete, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság fő tevékenysége az élelmiszerláncot fenyegető ismert és új kockázatok értékelése és a rájuk vonatkozó tudományos szakvélemény kidolgozása. A hatóság 2022 szeptemberében tette közzé új ajánlásait a haszonállatok szállítás közbeni jóllétének a javítására.

Az állatok szállítás közbeni védelméről szóló uniós jogszabály 2005-ben lépett hatályba. Az állatjóléti szabályozás átfogó felülvizsgálata éppen folyamatban van, hogy naprakésszé tegye őket, és még jobban figyelembe vegyék a legfrissebb tudományos elemzéseket, még szélesebb körre kiterjesszék a hatályukat, és hogy a bennük rögzített szabályokat egyszerűbben érvényre lehessen juttatni. Mindezeknek az intézkedéseknek az EU-ban tartott haszonállatok általános jóllétének a javítása a célja.

Az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) 2022 szeptemberében közzétett ajánlásait az Európai Bizottság rendelkezésére bocsájtotta, hogy az EU-s állatjóléti jogszabályok átfogó felülvizsgálatának tudományos alapjául szolgáljanak, és elősegítsék az új jogalkotási javaslatcsomag megalkotását.

Az élőállat-szállítással kapcsolatos szabályozás alábbi területein várható változás:

- Férőhelyigény, szállítási idő és szállítási feltételek;
- Élő állatok exportja az EU-n kívülre;
- A még el nem választott és az egyéb veszélyeztetett kategóriába sorolható (pl. vemhes) állatok szállítására vonatkozó szabályozás;
- A jobb nyomon követhetőséget és végrehajtást elősegítő, valamint az új technológiák bevezetését és hozzájuk igazodó szállítóeszközök alkalmazását elősegítő szabályozások.

Az EFSA által kiadott tudományos szakvélemény kiterjed a kiskérődzőkre (juh és kecske), a lófélékre (ló és szamár), a szarvasmarhára, a sertésre és a konténerben szállított állatokra (baromfifélék és nyúl). Az EFSA egyes állatfajokra vonatkozó mennyiségi küszöbértéket dolgozott ki a szállítójárműben tartandó hőmérsékletekre, valamint az állatok minimális helyigényére vonatkozóan, továbbá ismerteti a szállítás során bekövetkező különféle jólléti következmények kialakulásának a veszélyét, mint az éhség, a szomjúság és a fáradtság. A ki-

adott ajánlások tehát meghatározzák azokat az állatjóléti következményeket, amiket a szállítás különböző szakaszaiban az állatok megtapasztalhatnak, továbbá az e hatásokat potenciálisan kiváltó veszélyeket és az alkalmazandó intézkedéseket.

Több hely, alacsonyabb hőmérséklet, rövidebb út

Az EFSA ajánlásai alapján nagyobb férőhelyet kell biztosítani, csökkenteni kell a szállítási hőmérsékletet, a szállítási időt pedig minimálisra kell csökkenteni a haszonállatok szállítás közbeni jóllétének a javításához (1. ábra).

„A jó állatjóléti gyakorlat nemcsak az állatok szükségtelen szenvedését csökkenti, hanem a kedvező egészségi állapot fenntartását is elősegíti.”

Az állatok kedvező egészségi állapotának fenntartása nemcsak az állatjólét, hanem az élelmiszerlánc-biztonság szempontjából is kulcsfontosságú elem, tekintettel az állatjólét, az állategészségügy és az érlelmi-

szerepű betegségek közötti szoros kapcsolatokra.

A juhok szállítás közbeni védelmére vonatkozó ajánlások

Az EFSA által kidolgozott, a juhok vízi, valamint közúti szállítására, és a szállítás közbeni védelmére vonatkozó anyag tartalmazza ezen állatfaj szállításával kapcsolatos jelenlegi, a szállítás különböző szakaszaiban – szállításra történő előkészítés, be- és kirakodás, tranzit és utazási szünetek – alkalmazott gyakorlatokat, továbbá röviden kitér a kecskék szállítására vonatkozó feltételekre is.

A Hivatal összesen 11 kiemelt jelentőségű jólléti következményt azonosított be az előfordulás súlyossága, időtartama és gyakorisága alapján.

A beazonosított jólléti következmények a következők voltak:

- csoportstressz,
- kezelési stressz,
- hőstressz,

HŐMÉRSÉKLET

Az állatok súlyos hőstresszes állapota az ún. felső kritikus hőmérsékleti értéken (UCT) kezdődik. Ennek a kockázatnak a csökkentése érdekében a járművek belsejében a hőmérséklet nem haladhatja meg az UCT-t.

FÉRŐHELY

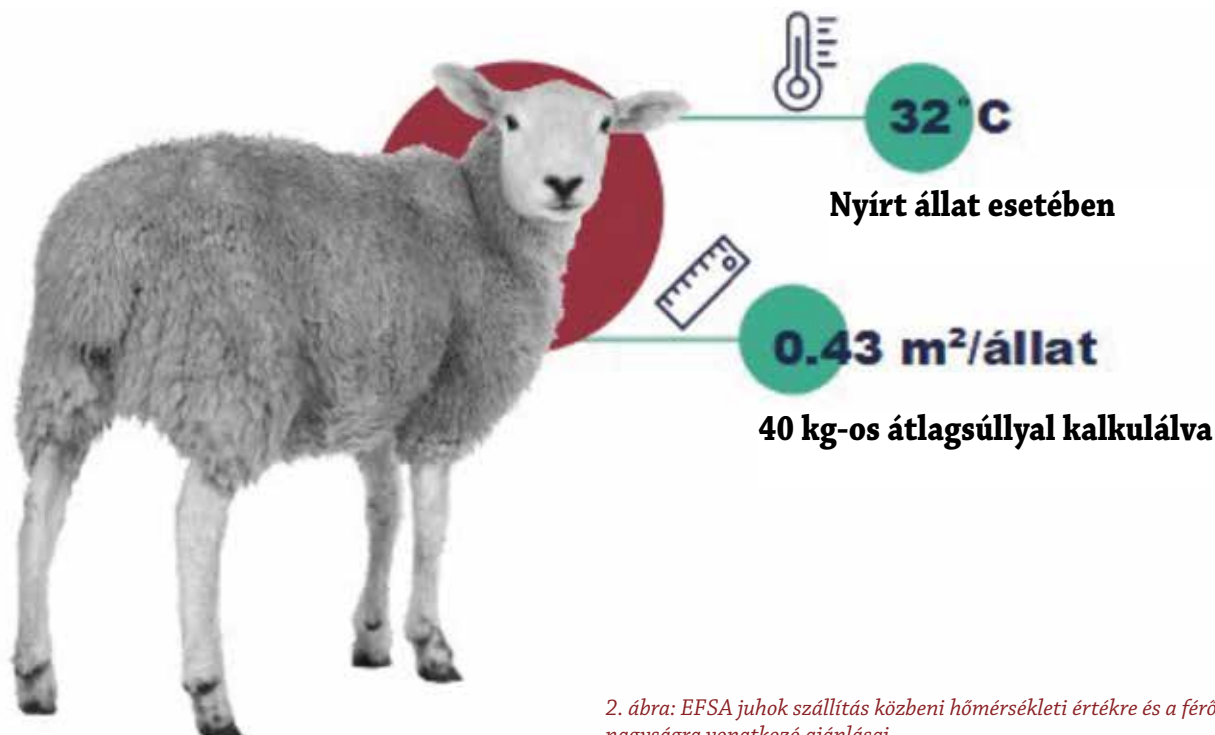
A megnövelt férőhely szállítójárműben történő biztosítása fontos ahhoz, hogy az állatok képesek legyenek leereagálni a jármű mozgását és a szállítás közbeni egyéb eseményekre testtartásuk változtatásával reagálni tudjanak. Sertések, kiskérődzők és szarvasmarhák esetében az állat minimális férőhelyigénye az élosúlytól függ.

SZÁLLÍTÁSI IDŐ

Az állatok veszélyeknek való kitétségének mértéke az utazás időtartamától függ. Az állatokat érő stresszhatások, a félelem és a szorongás megelőzésére vonatkozó tudományos bizonyítékok alapján az utazás időtartamát a lehető legrövidebbre kell csökkenteni.

1. ábra: EFSA ajánlások

2. ábra: EFSA juhok szállítás közbeni hőmérsékleti értékre és a férőhely nagyságra vonatkozó ajánlása

- sérülések,
- mozgási stressz,
- predációs stressz,
- hosszan tartó éhség,
- elhúzódó szomjúság,
- a mozgás korlátozása,
- pihenési problémák és
- érzékszervi túlstimuláció.

A vizsgálatok során számos olyan veszélyt azonosítottak, amelyek főként az állatok nem megfelelő vagy agresszív kezelésével, a szállítójárművek és a különböző állattartó létesítmények szerkezeti hiányosságaival, a kedvezőtlen mikroklimatikai- és környezeti feltételekkel, valamint a rossz tartási gyakorlattal voltak összefüggésbe hozhatók. A kiadott vélemény általános és konkrét következtetéseket tartalmaz a szállítás különböző szakaszaira vonatkozóan, továbbá a veszélyek megelőzésére és a jólléti következmények kijavítására vagy mérséklésére vonatkozó ajánlásokat is megfogalmaz. A szervezet a jólléti következmények időbeli alakulását a maximális utazási időhöz viszonyítva értékelte és tételesen felsorolja az állatok jóllétével kapcsolatos jelenlegi aggályokat.

Az ajánlás által meghatározott, a juhokra vonatkozó főbb szállítási paraméterek a következők:

- Az erős hőstressz juhok esetében a felső kritikus hőmérsékleti értéken (a továbbiakban: UCT) kezdődik. A hőmérsékleti kom-

fortzóna nyírt juhok esetében 25 °C-ban került határozásra. Az UCT értéket nem nyírt juhok esetében 28 °C-ban, nyírt juhok esetében pedig 32 °C-ban határozták meg.

- A szállítójárműben a megnövelt férőhely biztosítása előnyös az állatok számára, ezáltal ugyanis a szállítójármű mozgását és a szállítás során bekövetkező egyéb eseményeket az állatok testtartásuk módosításával könnyebben le tudják reagálni. Az EFSA ajánlása szerint bárányok esetében 0,19 m²/állat férőhely biztosítása optimális 12 kg-os átlagsúllyal kalkulálva, juhok esetében ez az érték 0,43 m²/állat, 40 kg-os átlagsúllyal kalkulálva.

- Juhok esetében a 16-24 órás szállítási idő elteltevel a szállítást meg kell szakítani, és az állatokat etetés, itatás és pihentetés céljából le kell rakodni.

Az anyag kiemeli továbbá, hogy a szállítójármű mozgásából fakadó stressz és az úgynevezett „érezékszervi túlstimuláció” azonnal elkezdődik, amint a jármű elindul, és a szállítás teljes időtartama alatt ezen hatások folyamatosan fennállnak, ami fáradtságához és negatív érzelmi állapotok – mint például a félelem és a szorongás – kialakulásához vezethet.

A pihenés hiányával kapcsolatos problémák kockázata a szállítási idő hosszának növekedésével emelkedhet, az fáradtságához vezethet. Továbbá a 12 órát meghaladó szállítási idő – még akkor is, ha egy szállítójármű itatókkal van felszerelve – az állatoknál

szomjúságérzetet, kiszáradást és a szomjúsággal összefüggő élettani változásokat okozhat.

Ugyanez mondható el a 12 órát meghaladó szállítási idő után jelentkező éhségérzetről, hiszen a szállítás során az állatok etetésének számos gyakorlati nehézsége van, így az éhségérzetből fakadó fiziológiai változások bekövetkezésének kockázata jelentősen megnövekszik a nagy távolságokra történő szállítás során.

Az EFSA az ajánlásában kiemeli, hogy minden állatfaj esetében a szállításra való alkalmasság a legfontosabb, azonban ennek fontossága ellenére a szállításra való alkalmasság fogalmának jelenleg még nincs elfogadott tudományos meghatározása!

Összefoglalóan elmondható, ahhoz, hogy a haszonállatok szállítás közbeni jólléte javuljon nagyobb férőhelyek biztosítására, a szállítási hőmérséklet csökkentésére és a jelenlegi szabályokhoz és gyakorlatokhoz képest csökkentett utazási időtartamra van szükség. Meg kell határozni továbbá a közlekedésre való alkalmasság fogalmát, valamint kiemelt figyelmet kell fordítani az állatok szállításában közreműködő személyzet oktatására és képzésére.

Forrás: EFSA – Welfare of small ruminants during transport, More space, lower temperatures, shorter journeys: EFSA recommendations to improve animal welfare during transport

BOROVKA ZSUZSA

Ha abba kellene hagyni, biztos, hogy belebetegednék

A sikeres juhtenyésztőket mindig is igyekezett elismerni és további munkára motiválni a Magyar Juh- és Kecsketenyésztők Szövetsége. Ennek egyik legismertebb módja a tenyésztők éves munkájának elismerése a Sebők Mihály Juh-tenyésztési Díjjal, amit az év tenyésztőjének jutalmazására alapítottak. Az idei díjat Barcsik Gabriella kecskeméti juhtenyésztőnek ítelték oda, aki a KÁN Egyetemi Napok Tenyészállatdíj-átadóján vehette át az elismerést.

Barcsik Gabriella gyerekkora óta állatok között él, de juhokhoz csak felnőttként került közel. Családja libatartással foglalkozott. Ő is abba nőtt bele, és ma is van naposliba-keltetője.

2003-ban a debreceni Farmer Expón látta meg a suffolk fajtát, és első látásra szerelembe esett vele. Akkor még csak „biofűnyíróként” gondolt rájuk, amik a szemet is gyönyörköd-tetik, miközben a fűvet legelik a ház körül. A rákövetkező évben, 2004-ben vette meg első 20 birkáját. A kezdetektől fogva fontosnak tekintette, hogy fajtatiszta és törzskönyvezett legyen az állomány, ezért Hajnal János törzstenyésztéséből szerezte be őket. Hajnal János később is sokat segített a kezdő tenyésztőnek a szakma fogásainak elsajátításában, de Barcsik Gabriella rengeteg szakirodalmat olvasott, hogy képezze magát és egyedül is helyi tudjon állni – akár tenyésztőként is. Gyűjtötte a saját tapasztalatokat is, kiismertte a helyi adottságokat, és hogy juhait mennyire tudnak alkalmazkodni hozzájuk.

A juhok beszerzésével egy időben regisztráltatta magát a szövetségnél tenyésztőként, jóelőre gondolva a jövőre, ha valóban belevágná. Az állomány egyre gyarapodott. Vásárolt is juhokat, és a nála született állatokból is megtartotta az ígéreteseket. Szépen gyarapodott az állomány, és még eladásra is jutott a bárányokból.

Arra is odafigyelt kezdettől fogva, hogy tenyésztési program alapján tenyessze az állatokat. Akkoriban a suffolk még nem volt elterjedve, így nem volt hiány érdeklődőkben, vették a jó minőségű, törzskönyvezett állatokat. Már 2016-ban pár ile de france birkával bővítette tenyésztését. Napjainkban átlagosan 200 törzsanya van a telepén, 130 suffolk és 70 ile de france, illetve ebben az évben tovább bővítette állományát 24 idén lebirált, így törzsalományba vehető sárga fejű berke toklyóval. A sárga fejű berke tejtermelő típusként van számon tartva, de Kecskemét környéki típusának a húsformája is jó, így megfelelő párosítással be tudja illeszteni a meglévő állományba.

A vevői visszajárának

Gabriellának elsősorban tenyészállat-előállítás a célja, csak a tenyésztésre nem alkalmas bárányokat adja el vágásra. Juhai mind bíraltak, és kiállításokon is rendszeresen részt vesz. Büszke rá, hogy a vevői visszajárának hozzá és hogy keresik az általa tenyésztett állatokat, mert ez pozitív visszajelzés.

Gazdasága három istállóból, 35 hektár szántóból és 40 hektár legelőből áll, amihez van még némi erdős-bokros terület. Átlagos években szinte az összes szükséges takarmányt meg tudja termelni ezen a területen, egyedül báránytápot vesz.

A terményeket bérmunkában takarítja be. Egy házaspárt is foglalkoztat, akik az állatok körül segítenek. A kosok istállója 400 négyzetméteres, az anyák nyári szállásához 1 hektáros kifutó tartozik, és van egy nagy, 1000 négyzetméteres hőszigetelt épület, ahol a bárányok születnek, és ahol választás után az értékesítésig vagy a nyájba kerülésig élnek.

Az anyák nyáron legelnek, bár – mivel fekete feje miatt a suffolk nem szereti a tűző napot – csak naponta kétszer, reggel – pirkadattól – és késő délután, sötétedésig vannak a legelőn.

A telep mellett legelőkertek vannak, vagyis azok a birkák, amelyek nap közben is tudnak legelni, kijárhatnak, amíg kitart a fű. Az itatás vályús, amit Gabriella szerint könnyebb tisztán tartani, mint az önitatót. Télen a szálás takarmányt körbálás etetőből eteti, illetve a bárányos anyákat rácsos etetőből.

Gabriella egyszer ellet egy évben, mert szerinte a jó minőségű tenyészállat-előállítás-hoz kímélni kell az anyákat. Az ellés februárra tehető. A bárányok viszonylag sokáig, 60–80

napos korukig szopnak, amihez az anyáknak jó kondícióban kell lennie. A bárányok fogadtatóban születnek, ahol egyből jelölik is őket, krotáliával és hátukra pecsételt jellel, csak ezután engedik ki őket. Így mindig jól látható, melyik bárány melyik anyához tartozik. Általában ikrek születnek, de a hármaskrek sem ritkák, és ötösikrek születése is előfordult. Ehhez jó minőségű takarmány kell a fedezetési időszakban, vagyis jó legelőfű.

A suffolk szezonálisan ivarzik. Augusztus végétől február elejéig üződnek, a telepen szeptember elejétől körülbelül 4 hétig vannak a kosok az anyákkal.

Az ile de france-nál ugyanezt a módszert alkalmazza, bár ez a fajta aszezonális, vagyis máskor is termékenyíthető lenne. De a munkát megkönnyíti, ha az anyák körülbelül ugyanakkor ellenek. Ezzel az eljárással 90–95 százalék körüli vemhesülést ér el, amivel elégedett.

A kihívásokat nagyon szereti

A kecskeméti sárgafejű berkéből húsosabb típusú törzsalomány létrehozása a távlati célja, bár tisztában van vele, hogy ennek a tenyészcélnek az elérése nagy munka lesz. A kecskeméti típus eleve jobb húsformájú, mint az alaptípus, ami a tejhasznú fajták tipikus képviselője. A húsforma jó méretű és formájú kosokkal javítható, amelyek nincsenek rokonságban a meglévő állománnyal. Ezek megtalálása nem lesz egyszerű feladat, de Gabriella szereti a kihívásokat. Azért is vágott bele ebbe a nagy munkába, mert eddig nem volt törzsalomány a környéken, annak ellenére sem, hogy a berke „kecskeméti” fajtaként él a köztudatban.

Az idei hódmezővásárhelyi kiállításra három jekét nevezett, amelyek nagy sikert

arattak, vagyis úgy tűnik, lesz érdeklődés a fajta ilyen típusa iránt. Előnyük még, hogy nagyon jó anyák, általános az ikerelés, és persze rengeteg tejet adnak, szépen nőnek a bárányok. A bárányok jól eladhatók, „rakottak”, formájuk nem a tejhasznúakra jellemző.

Az eladási árai alapján az „átlagások” közé sorolja magát. Az a véleménye, hogy a jó tenyészállatot meg kell fizetni, hiszen nem olcsó az előállítás. Mivel a vásárlói törzsállományból kapják a juhokat, így a támogatások miatt (pl. költségvetés) tovább tudják csökkenteni a beszerzési költséget.

Viszont összességében még így sem fedezik a juhtartás bevételei a költségeket, ezért Gabriella gazdasága több lábon áll. A juhok mellett húsmarhát is tart, és még mindig megvan a naposliba-keltetője. Bár most éppen nem keltet, mert a rezsi költség miatt nem érné meg.

Ennek ellenére optimista: több lábon kell állni, hogyha az egyik „láb” éppen nem megy, a másik remélhetőleg hoz bevételt, amivel fenntartható a folyamatos működés.

Az idei év igencsak próbára teszi a gazdálkodókat, sajnos még neki is csökkentenie kellett az anyaállományt. Nem volt legeltetni való fű, el kellett kezdenie a télire szánt takarmány etetését. Reményei szerint az állománycsökkentés átmeneti lesz, a jérékből szeretne párat megtartani, hogy újra növelni tudja a létszámot.

Hosszú és fagymentes őszben reménykedik, hogy a magához térőben lévő legelőt minél tovább tudja használni.

Tervek a jövőre

A kiállításokat egyrészt azért szereti, mert meg tudja mutatni, hogy milyen állatai

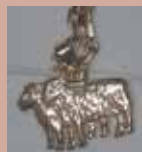
Ile de France bárány

Sebők Mihály Juhtenyésztési Díj az év tenyésztőjének

A díj névadója, Sebők Mihály (1947–2018) történelmi juhtenyésztő alapító tagja volt a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetségnek. Gyerekkora óta foglalkozott juhtartással, és már 20 évesen juhágazat-vezető lett. Folyamatosan sikereket ért el a rábizott állománnyal. Az 1985-ös OMÉK-on nagydíjas lett a történelmi juhtenyésztés. A rendszerváltáskor saját tenyészetet alapított Törtelen, ahol kimagasló minőségű állományt hozott létre, többek közt importált anyajuhokkal. Az évek során családi gazdasággá alakult tenyészete, 2013-ban mintateleppé nyilvánították gazdaságát.

Munkássága során tizenkét tenyésztői nagydíjat vehetett át, és kétszer volt az Év Tenyésztője. Ezt a díjat azok a természetes személyek kaphatják meg, akik a díj odaítélését megelőző években kiemelkedő kiállítási eredményeket értek el, illetve tenyészeteikben kiemelkedő színvonalú tenyésztői munkát végeztek, és olyan kiváló tenyésztési eredményekkel rendelkeznek, ami példaértékű a tenyésztőtársadalom számára.

A díjazottak díszoklevelet és kosfejvel díszített pecsétgyűrűt – hölgyek esetében aranyláncot báránymedállal – kapnak. Emellett egy évig őrizhetik a vándordíjat, ami egy merinó kos szobra, a vándordíj visszaadásakor pedig megkapják a merinószobor kicsinyített másolatát.

vannak, másrészt nagyon jó helyszíne a kapcsolattépítésnek és új vevők szerzésének. A juhtartók még mindig a saját szemüknek hisznek, szeretik élőben megnézni, amit megvesznek. Gabriella maga sem kedveli a fénykép alapján való vásárlást, szerinte is jobb, ha a vevő eljön, és személyesen választja ki az állatot, amit szeretne megvenni.

Mára elmondhatja, hogy több országból vannak vevői. Szerencsének tartja, hogy ma már nem probléma a távolság. Ő maga is jár külföldre, Németországba, Ausztriába tenyészállatokért, így tudja, mivel jár egy jó állat beszerzése.

A kiállítások világa nem cél, hanem eszköz, mégis, egy kiállításon érte az egyik legnagyobb idei öröme: ő lett 2022-ben az Év Tenyésztője, és a KÁN Egyetemi Napok keretében vehette át a díjat. Gabriella nagyon örült, hogy idén őt találták méltónak rá, úgy érzi, nagy lökést ad a folytatáshoz. Mivel ez egy szakemberek által odaítélt szakmai elismerés, ez alapján úgy gondolja, jó irányt képvisel a tenyésztése.

Az sem elhanyagolható, hogy a juhtenyésztés nem számít „nőies” szakmának. Vagyis viszonylag kevés nő tevékenykedik a juhos ágazatban, ezért szükség van jó példára, hogy nem csak férfiként lehet érvényesülni benne.

Elismeri, hogy család mellett, gyereket nevelve eleve nehezebb még juhokkal is foglalkozni, mert eléggé munkaigényes állatok. Az ő lánya 13 éves, és kicsi kora óta ott serpetertél vele az istállóban. Férje sajnos 4 éve elhunyt, amivel még inkább magára lett utalva a munkában. Lánya, szerencsére, teljesen

megfertőződött az állatok szeretetével, már most eldöntötte, hogy agrármérnök szeretne lenni. Állatszeretete más téren is megnyilvánul: tele van a lakásuk kis kedvencekkel: van hal, kaméleon, nyúl, macska és kutya, és a létszámukat még nem tekintik véglegesnek.

A gazdaság tehát jól működik, és a jövőt illetően vannak még tervei. A törzsállomány méretét növelni szeretné, elsősorban a suffolkét, azonkívül árutermelő állomány beállítását is tervezi. Az ile de france kimondottan alkalmas árutermelő állomány kialakítására a fajta aszezonálisága és jó nevelőkészsége miatt, megtart belőlük is egy nagyjából 40 darabos törzsállományt.

Arra a kérdésre, hogy érdemes-e manapság törzstenyésztés alapításába belevágni, azt a választ adja, hogy igen – de csak megfelelő állatlétszámmal. Minimum 50 anyát és két kóst kell beszerezni hozzá, annál kisebb egyedszámmal nem érdemes törzstenyésztést működtetni. Alaposan ismerni kell az állatok származását, előre meg kell tervezni a párosításokat, aztán nyomon kell követni az utódokat. Csak így lehet egyre jobb állatokat előállítani, amik a piacnak és a tenyésztési előírásoknak egyaránt megfelelnek.

Az idei év a juhtartók között is szelektál: sokan feladták. Kérdésemre, hogy neki megfordult-e ilyesmi a fejében, Gabriella egyértelmű nemmel válaszolt. Szerinte a juhtartás, úgy mond, jó értelemben vett betegség, amit ha egyszer elkapott az ember, nehéz gyógyulni belőle. Ő pedig nem is akar. Kitart, bármi is lesz, mert – mint mondta – belebe-tegedne, ha abba kéne hagynia.

VÉTER TÍMEA

VÍRUSOS

KÉKNYELV-BETEGSÉG

- Orbivirus* nemzetségbe tartozó kéknyelv-betegség vírus (BTV, Bluetongue vírus)
törpeszúnyogok terjesztik
- Nyálkahártya kifehélyesedése, vérzése, láz, duzzadt kékes nyelv, nyálzás, sántaság, vetélés
- Vakcinázás, zárlat, virológiailag pozitív állatok leölése, bejelentési kötelezettség, védőkörzetek kialakítása!
- Állattartó telep szúnyogellenes kezelése

MAEDI-VISNA

- Ovine lentivirus* (légzőszervi: maedi, idegrendszeri: visna)
- Kialakulása lassú, nehezen felismerhető nehézlégzés, krónikus tüdőgyulladás, nyájtól elmaradás, elfekvés, lesóványodás, fél- egy éven belül elhullás
- Nem gyógyítható
- Kimutatható vérvizsgálattal → mentesítés, selejtezés

SURLÓKÓR (TSE)

- Fertőző prion-proteinek
- Jellegetes gypajúhiány, mozgásszervi rendellenesség, járáskor rögyadozás, fogcsikorgatás, nyelvöltögetés, fokozatos lesóványodás
- Nem gyógyítható, fertőző állomány kiirtása
Utolsó előfordulás Magyarországon: 1964-ben
- Mentésítés, elhullott egyed kötelező agyvelővizsgálata

VARAS SZÁJFÁJÁS

- Parapox vírus (évekig fertőzőképes)
- Ajakon, orrnyíláson bőrelváltozás, göbök, pörkös felrakódás és a száj belsejében hólyagok, fekélyek, anyák tőgyére áterjed → fájdalom miatt nem szoptatnak
- Szájbelli elváltozások eltávolítása, sebek fertőtlenítése
- Előélszi szezononként újra megjelenhet, bárányok vakcinázása, **emberre is áterjedhet**

KISKÉRŐDZŐK KIEMELT VÍRUS ÉS BAKTÉRIUM OKOZTA BETEGSÉGEI

BAKTÉRIÁLIS

BRUCELLÓZIS (Fertőző mellékhere- és heregyulladás)

- Brucella ovis*
- Herezacskó bőre kipirul, földig lelóg, here megduzzad, fájdalommal válik, nemi aktivitás csökken, spermaminőség romlik
- Nem gyógyítható
- Kosok tenyésztésbe vonása előtt szerológiai vizsgálat, fertőzött kosok kizárása a tenyésztésből, mentesítés

KLAMIDIÓZIS (Chlamydiosis)

- Chlamydia abortus* (vetélés leggyakoribb okozója)
- Minden állományban jelen van, vemhesség utolsó 2-3 hetében vetélés, életképtelen báránnyok ellése
- Ellető aklok rendszeres fertőtlenítése, anyák injekciós antibiotikum kezelése
- Preventív vakcinázás jereknek/gödölyéknek és anyáknak

SAJTOS NYIROKCSOMÓ-GYULLADÁS

- Corynebacterium pseudotuberculosis*
- Bőr alatti nyirokcsomók (áll-, fültő, torok) megduzzadnak, csomók tályogosodása, gennyesedése, klinikai tünetek 2-6 hónap után lesóványodás, esetenként elhullás
- Antibiotikumos kezelés (ritkán hatékony)
- Sérülést okozó tárgyak eltávolítása a hodályból, rendszeres fertőtlenítés (ítatók, etető), klinikai tünetet mutató állatok elkülönítése, fertőzött állomány rendszeres vakcinázása

Betegség kórokozója

Tünetek

Gyógyítás

Megelőzés/mentesítés

MAGYAR MEZŐGAZDASÁG KFT.

DUNAVET

JUK ÉS KEZDŐ ÁGAZATI EGYESÜLET